

# ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЖИЩЕНСЬКОГО РАЙОНУ В АСПЕКТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Луцюк Л. В., студентка 5 курсу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Луцьк

Фесюк В.О., д.г.н., професор кафедри екології Луцького НТУ  
Луцький національний технічний університет, Луцьк.

Зростання господарської діяльності та розвиток виробництва приводять до дедалі більшого використання природних ресурсів та зумовлюють значне посилення антропогенного навантаження на навколишнє середовище і порушення рівноваги у ньому. З вичерпанням запасів природних ресурсів, забрудненням навколишнього середовища, особливо водних ресурсів та атмосфери, зменшенням площі лісів, родючих земель, цінних рослин та тварин загострюються соціально-економічні проблеми. Все це у кінцевому результаті призводить до погіршення стану здоров'я населення. Тому соціально-економічний розвиток регіону повинен спиратися на раціональне використання природних ресурсів, оскільки від цього залежить екологічне та економічне благополуччя населення [6].

Теоретичні основи сталого розвитку суспільства у своїх працях досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, а саме: Б.М. Данилишин, В.І. Вовк, А.А. Приходченко, Н.І. Заїка, С.І. Дорогунцов, В.Я. Шевчук, З.В. Герасимчук, М.О. Клименко, Л.Г. Мельник, М.К. Шапочка, А.Г. Тихонов, Н.В. Гребенюк та ін. Початком для розроблення стратегії сталого розвитку території стало усвідомлення небезпеки екологічної катастрофи. Для збереження цього необхідно вибрати правильний напрям діяльності людини.

**Метою** дослідження є оцінка екологічного стану, аналіз екологічних проблем у контексті сталого розвитку району та розробка стратегії покращення екологічної ситуації на даній території.

**Об'єктом** дослідження є Рожищенський район.

**Предметом** дослідження є екологічні проблеми Рожищенського району в аспекті сталого розвитку.

Основні **методи** дослідження: теоретичний (системного аналізу), емпіричний (моніторинг екологічного стану та проблем району), загальнонаукові (аналіз, синтез, логічний) методи.

Сталий розвиток – це процес забезпечення функціонування територіальної системи із заданими параметрами в певних умовах, протягом необхідного проміжку часу, що веде до гармонізації факторів виробництва та підвищення якості життя сучасних і наступних поколінь за умови збереження і поетапного відтворення цілісності навколишнього середовища.

Сталий розвиток визначається як розвиток, який дозволяє на довготривалій основі забезпечити стабільний економічний ріст, не допускаючи деградаційних змін навколишнього природного середовища, при цьому право на розвиток повинно бути реалізоване таким чином, щоб задовольнити потреби в розвитку і охороні навколишнього середовища існуючого та майбутніх поколінь [2].

Деградація природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища і втрата біологічного розмаїття скорочують здатність екологічних систем до самовідновлення, а отже виникають проблеми стійкого еколого-безпечного розвитку району [6]. Не зважаючи на те, що екологічна ситуація у районі досить сприятлива та характеризується відносною стабільністю показників, багато проблем потребують невідкладного вирішення. Найбільш гострими, насамперед, є:

- забруднення підземних та поверхневих вод внаслідок скидів забруднюючих речовин у поверхневі водойми об'єктами приватного сектору та комунальними скидами у вигрібні ями;
- забруднення атмосферного повітря стаціонарними джерелами та викиди шкідливих речовин від відпрацьованих газів автотранспорту, кількість якого невпинно зростає;
- недосконалість і застарілість каналізаційної системи, очисних споруд;
- забруднення поверхневих та підземних вод, ґрунтів внаслідок діяльності сільськогосподарської підприємств;
- відсутність каналізаційної мережі у населених пунктах;
- проблеми утилізації промислових та побутових відходів;
- відсутність роздільного збирання, заготівлі і оброблення окремих видів ресурсно-цінних відходів з побутових відходів;
- наявність стихійних сміттєзвалищ, де часто трапляються самозаймання;
- недостатній стан озеленення території та промислових об'єктів [3;7].

Для охорони навколишнього природного середовища та забезпечення сталого розвитку Рожищенського району необхідним є:

- реалізація державної політики у галузі охорони навколишнього природного середовища;
- охорона і раціональне використання водних ресурсів;
- зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, створення сприятливого середовища життєдіяльності, запобігання шкідливому впливу забруднень атмосферного повітря на здоров'я населення та навколишнє природне середовище;
- використання штрафів за великі обсяги викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, скидів у водойми та обсяги утворення та розміщення відходів у довкіллі;
- контроль за технічним станом двигунів автомобілів;
- вирішення проблем поведження з відходами;
- покращення санітарно-епідеміологічної ситуації в районі;
- впорядкування природного комплексу паркових зон та алей;
- забезпечення вивозу та утилізації твердих побутових відходів, ліквідації стихійних сміттєзвалищ, встановлення урн та сміттєвих контейнерів [1; 5].

Важливим завданням держави є створення таких умов діяльності господарюючих об'єктів, щоб вони були змушені займатися природоохоронною діяльністю або були матеріально зацікавленими у реалізації заходів у цій галузі. Перший шлях стосується адміністративного механізму управління, котрий базується на встановленні норм, стандартів, правил природокористування та відповідних планових показників з охорони навколишнього природного середовища та покарань від догани до тюремного ув'язнення. Однак цей шлях дорогий та малоефективний, оскільки вимагає постійного контролю та значного числа контролерів.

Важливим економічним методом управління є правильне застосування матеріального стимулювання — забезпечення зацікавленості, вигідності природоохоронної діяльності. При цьому передбачається застосування не лише заохочувальних заходів, але й покарань [4].

Отже, сталий розвиток Рожищенського району значною мірою залежить від його екологічного стану, проблем охорони навколишнього середовища та стратегії їх вирішення у контексті загального розвитку території. Загалом, у районі існують проблеми фінансового забезпечення охорони навколишнього середовища, що ведуть до ряду екологічних проблем локального характеру. Так, необхідна сума коштів для реалізації програми охорони довкілля та вирішення даних проблем на мінімальному рівні становить – 5,1 млн. грн., тоді як було виділено лише 1,4 млн. грн. Необхідною умовою подолання екологічних проблем території також є екологічне виховання населення, а саме: пропаганда охорони довкілля, в тому числі у дошкільних навчальних закладах, в системі загальної середньої та вищої освіти; висвітлення у засобах масової інформації питань, що стосуються екологічного стану та проблем району.

Також, створення місцевих лісопаркових зон, територій для заповідання є однією з умов поліпшення екології даної території. Таким чином, розв'язання екологічних проблем на даній території сприятиме збалансованому взаємовідношенню людини і природи у процесі розвитку району.

#### **Список використаних джерел:**

1. Герасимчук, З. В. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика : монографія / З. В. Герасимчук, В. Г. Поліщук. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. – 516 с.
2. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації: монографія / З. В. Герасимчук. – Луцьк : Надстир'я, 2002. – 528 с.
3. Галас В. Програма охорони навколишнього природного середовища м. Рожище на 2009-2014 роки / В. Галас // Наш Край. – 2014. – № 50 (6853), 9 грудня, – 4 с.
4. Джигирей В. Екологія та охорона навколишнього середовища: навч. посіб. / В. Джигирей. — К. : Т-во «Знання», 2000 — 203 с.
5. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41, ст. 546
6. Приходченко А. А. Стратегія сталого розвитку. / А.А. Приходченко, В.І. Вовк, Н.І. Заїка. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2008. – 412 с.
7. Програма економічного і соціального розвитку Рожищенського району // Наш Край. – 2014. – № 53, 19 березня, – 6 с.